

MODERNITATE ȘI EFICIENȚĂ ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

Prof. ALEXANDRU MIHAELA

G.P.N. „PINOCCHIO”- SLOBOZIA - IALIMITA

Important este nu să spunem liber ce gândim ci să simțim că putem gândi liber.

Una din provocările deja lansate în societatea contemporană este necesitatea regândirii școlii, a educației formale, alături de cea nonformală și informală, în variatele lor forme de articulare. Ca subsistem al macrosistemului de educație, sistemul școlar, prin oferta sa educativă, contribuie la structurarea traiectelor de (auto)formare și (auto)dezvoltare a personalității individului, pregătindu-l pentru a fi un beneficiar pretențios al educației permanente.

Așa cum remarcă profesorul Emil Păun, „școala contemporană funcționează, în mare măsură, în spațiul deschis și delimitat de paradigma modernității”, iar influențele postmoderniste sunt încă timide în practica educativă, chiar dacă sunt resimțite tot mai des indicii teoretice interesate de orientările propuse de postmodernism. (O “lectură” a educației prin grila postmodernității, 2002, p.13)

Temenul de modern este folosit în educație, de obicei pentru a releva situația avansată a prezentului în relație cu trecutul care a fost depășit prin dezvoltare. Pentru unii, modernitatea este opusă practicilor tradiționale și se caracterizează prin schimbare, inovație și dinamism.

În 1987, S. Lash lansează propunerea de a înțelege termenul de “modern” nu ca modernitate, ci în contextul semantic al modernismului. În timp ce modernitatea este prezentată ca fiind inaugurată în secolele XVI–XVII, modernismul este conceptualizat ca “ceva nou”, ca “o schimbare de paradigmă în arte, care începe la sfârșitul secolului alXIX-lea” (p. 355)

Termenul de postmodernism apare pentru prima dată în 1870, într-un context artistic, când pictorul englez John Watkins Chapman utiliza sintagma “pictură postmodernistă” pentru a denumi fenomenul plastic european ulterior picturii impresioniste. Către mijlocul secolului al XX-lea termenul capătă o evoluție spectaculoasă, extinzându-se în diferite domenii, instaurând un nou stadiu al istoriei.

Postmodernismul nu este doar o mișcare filozofică; el poate fi regăsit, de asemeni, în arhitectură, în grafică, în arta dansului, în muzică, în arta și teoria literară. Ca și curent filozofic, acesta își trage rădăcinile din lucrările precursorilor Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger și Georg Simmel, pentru a se consacra în partea a doua a secolului al XX-lea prin lucrările lui Jacques Derrida, Jean-François Lyotard*, Michel Foucault, Jean Baudrillard sau Richard Rorty**. Utilizând din punct de vedere metodologic deconstrucția, postmodernismul critică fundamentele raționalist-universale ale filozofiei tradiționale, * Jean-Francois Lyotard, *The Postmodern Condition*, trans. Geoff Bennington, Brian Massumi (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984/1979).

** Richard Rorty, *Postmodernist Bourgeois Liberalism*, in *Hermeneutics and Praxis*, ed. Robert Hollinger (Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, 1985). proclamând “sfârșitul marilor narațiuni

întemeietoare”, renunțarea la fundamente, colapsul ierarhiilor cunoașterii (preferința pentru aspectul local în detrimentul celui universal), migrarea de la logocentrism la iconocentrism (sub influența noilor tehnologii ale informației și comunicării)

Teoretic, curentul poate fi asociat cu deconstruc-tivismul, cu poststructuralismul și neopragmatismul. Postmodernismul nu este în întregime original, repre-zentând punerea laolaltă a unor elemente venite din curente diferite, uneori chiar contradictorii, apropiindu-și, transformând și depășind, de exemplu, structuralismul francez,romantismul, fenomenologia, nihilismul, popu-lismul, existențialismul, hermeneutica, marxismul occi-dental, teoria critică și anarhismul. În comun cu Nietzsche și Heidegger, postmoderniștii împărtășesc scepticismul față de posibilitatea adevărului, rațiunii și universalilor morale, o convingere că termeni ca bine și rău sunt inadecvați, de unde rezultă insistența că interpretările subiective și conflictuale sunt cele mai apropiate de posibilitatea oamenilor de a ajunge la „înțelegere” (G. Vattimo, 1993). Anumite variante ale postmodernismului, ca și nihilismul, privesc viața dintr-o perspectivă pesimistă, subliniind incertitudinea înțelegerii condiției umane și faptul că pro-cesul cunoașterii presupune contradicție. Postmodernismul împărtășește spontaneitatea populismului și un anumit anti-intelectualism. În paralel cu anarhismul, postmodernismul chestionează autoritatea și impunerea arbitrară a oricărui punct de vedere singular, sistemic; ambele tolerează perspectivele diferite, chiar contradictorii. Din existen-țialism, așa cum este formular de Sartre, este preluat antiumanismul. Hermeneutica a contribuit la critica empirismului, raționalității, științei universaliste și cauzalității mecanice. Din romantism, postmodernismul a moștenit critica față de obiectiv, față de tot ceea ce este considerat permanent, față de unitatea timpului și spațiului, dezvoltând accentul pe trăiri, fantezie, emoții, pe exotic, metafizic, sacru, deviant, primitiv, neobișnuit. Ca fenomen cultural general, postmodernismul privește cunoașterea ca produs al interacțiunii dintre ideile și experiențele noastre despre lume și viață. Cunoașterea nu mai este nici eternă, nici universală. Pespingând formele rigide, favorizând reflexivitatea, spontaneitatea și descentralizarea, postmodernismul este preocupat de organizarea cunoașterii.

În societățile moderne, cunoașterea e echivalentă cu știința și e importantă în sine. Oamenii caută căile optime pentru a dobândi „cunoaștere”, „știință” din cât mai multe domenii, considerând că astfel vor fi recunoscuți drept persoane educate. Într-o societate postmodernistă, cunoașterea trebuie să fie funcțională, utilă; înveți nu doar pentru „a ști” și a stoca o serie de informații din diferite domenii, pentru a demonstra că de „educat ești”, ci, înveți pentru „a face”, pentru „a folosi” ceea ce ști, pentru „a aplica” ceea ce ai acumulat, în folosul tău și al celorlalți. A ști ce să faci cu ceea ce ai învățat este dezideratul major al educației postmoderniste.

Discursul societăților moderne este exact, precis, pragmatic și riguros. Postmoderniștii preferă stilul literar, respingându-le pe cele convenționale, academice și punând accent pe emoție și pe relativism. Predicția și cauzalitatea sunt înlocuite de intertextualitate – concept care este un substitut post-modern pentru explicația cauzală din știința socială modernă. (Rosenau, 1992, p. 12). Intertextualitatea este o metodă interactivă care implică o negare puternică a posibilității cauzalității directe, deoarece, într-o lume în care orice este legat într-un mod absolut interactiv, prioritatea temporară, solicitată de cauzalitate, este aproape imposibil de stabilit. Postulatele curentului postmodernist în educație solicită apropierea individului de lumea reală cu

contradicțiile și complexitatea ei, cu disfuncțiile, dezechilibrele ei, pentru a găsi soluțiile de contestare și de reclădire optime. (vezi Elena Joița, 2002, p. 27) Vorbind despre dezideratele educației post-moderniste, Annette Gough (2001) specifică faptul că este necesară recunoașterea și stimularea dezvoltării constructelor cognitive ale copiilor, a căror origine se află în social, interesându-ne de procesul lor sociogenetic. Ea enunță imperativ faptul că avem nevoie de o (post)modernă știință a educației, una care este democratică și recunoaște constructele sociale și natura multiculturală a științei în contextul său global. Avem de asemeni, nevoie de o pedagogie care atrage atenția asupra procesului direct în care cunoașterea este produsă și recunoscută, în care agenții cunoașterii sunt concreți, vizibili și amplasați social.